

polovici 15. stoljeća. Poticaj priređivanju ove građa za objavljivanje dao je prije više godina svojim prijedlogom Ferdinand Braudel, a trebala je biti tiskana u izdanjima pariške Ecole pratique des Hautes études. Za predviđeno je izdanje Jorjo Tadić priredio i predgovor, koji je nakon njegove smrti objavljen u *Istorijskom časopisu*. Budući da se Braudelova namjera da se građa braće Kabužić objavi u Parizu nije ostvarila, izdala ju je SANU.

Trgovačke knjige braće Kabužić sastoje se od "Glavne knjige" (*Quaderno*), "Dnevnika" (*Giornale*) i "Podsjetnika" (*Squarco*), a datiraju od 15. prosinca 1426. do 25. svibnja 1433. godine. Osim navedenih dijelova, postoji također kraći "Dnevnik" iz razdoblja od 1437. do 1438. godine. Građa je na talijanskom jeziku. U ovom svesku Spomenika SANU objavljeni su "Glavna knjiga" i "Dnevnik", dok "Podsjetnik" i "Dnevnik 1437.-1438." autorica izdanja nije uzela u obzir vodeći se specifičnim karakterom prva dva dijela te vremenskom i sadržajnom udaljenošću ostala dva.

Izdanje *Trgovačkih knjiga braće Kabužić* sadrži također opširan uvod ("Kabužići i njihove trgovačke knjige"), u kojem priređivačica govori o ulozi obitelji Kabužić u privrednom životu Dubrovnika, o knjigovodstvu u Dubrovniku u 15. stoljeću općenito, te o tehnici tzv. dvojnog knjigovodstva, čega su primjer same knjige braće Kabužić. Objasnila je i detalje procesa priređivanja i izdavanja spomenute građe, te načela koja je prihvatila kao temelj za jezičnu i tehničku obradu. U izdanju se nalaze faksimili pojedinih listova iz zbirke, sažeci na engleskom i talijanskom jeziku, te kazalo imena i kazalo stvari.

Magdalena Najbar-Agičić

**ANDRIJA VESELINOVIĆ
DUBROVAČKO MALO VEĆE O
SRBIJI (1415.-1460.)**

BEOGRAD, ISTORIJSKI INSTITUT SANU,
GRAĐA, KNJ. 33, IZVORI ZA ISTORIJU
SRPSKOG NARODA U SREDNJEM VEKU,
KNJ. 1, BEOGRAD 1997.

Nastavljajući dugu tradiciju interesa srpske povijesne znanosti za građu iz Dubrovačkog arhiva, Istorijski institut SANU izdao je 1997. godine knjigu izvora pod naslovom *Dubrovačko Malo veće o Srbiji (1415-1460)*. Knjiga je objavljena u suizdanju s Istorijskim arhivom u Kraljevu i Istorijskim arhivom u Čačku. Priredio ju je Andrija Veselinović. Za razliku od dosadašnje prakse izdavanja građe tematski ili kronološki *in continuo*, tj. onako kako je nastajala, autor ovog izdanja odlučio se za objavljivanje izvadaka iz knjiga Odluka Malog vijeća koji se odnose na Srbiju. Kako sam naglašava u Predgovoru, učinio je to stoga što nakon raspada Jugoslavije u Srbiji nema više interesa, a posebno nedostaje materijalnih sredstava, da se dubrovačka građa objavljuje u cjelini. Važnost izvora iz Dubrovačkog arhiva za istraživanje srednjovjekovne srpske povijesti je, naravno, neupitna.

U ovom izdanju izdvojene su odluke Maloga vijeća koje se odnose na Srpsku Despotovinu u njezinim onodobnim granicama, uključujući i neka područja preko Drine, prvenstveno Srebrenicu, Zvornik i Višegrad, kao i na neka područja izvan granica Despotovine, odnosno teritorij na kojima su srpski despoti imali svoje posjede kao vazali ugarskih kraljeva, a gdje je također živio određeni broj Srba.

U zbirci je obuhvaćeno prvih 15 knjiga Odluka Maloga vijeća (*Acta Concilii Minoris*), odnosno odluke u razdoblju od 1415. godine, kada se počinju voditi odvojene knjige Maloga vijeća, do godine 1460., to jest godinu dana nakon pada Srbije pod osmansku vlast. Potonja kronološka granica određena je radi toga što su se neka pitanja koja su svoj početak imala u ranijem razdoblju, rješavala s relativno velikim vremenskim zakašnjenjem.

Od golemog broja odluka Malog vijeća u spomenutom razdoblju najveći se dio odnosi na samu Dubrovačku Republiku i njezino zaleđe. Prema tvrdnjama Andrije Veselinovića oko 8000 odluka odnosi se na Srbiju. Te se odluke najčešće tiču formiranja sudskih komisija (konzulata) koje su imale za zadatak rješavanje sporova nastalih između dubrovačkih trgovaca nastanjenih u gradovima u Srbiji. U sastav tih povjerenstava birani su ugledni pripadnici zajednice Dubrovčana u pojedinim mjestima, pri čemu je predsjednik komisije (*consul*) biran najčešće između vlastele, a pored njega birana su još dva suca (*iudices*). Znatno su rjeđe odluke koje se tiču osnivanja komisija što su se bavile sastavljanjem pisama srpskim vladarima, te pisama i uputstava dubrovačkim trgovcima u Srbiji i osiguravanjem opskrbe dubrovačkih poslanstava. Iz ovih izvora možemo iščitati informacije o stotinama Dubrovčana koji su dulje ili kraće vrijeme boravili u Srbiji baveći se uglavnom trgovinom, ali i nekim zanatima. Saznajemo o njihovim međusobnim odnosima, ali i o odnosima Dubrovčana i sredine u kojoj su se našli, načinu života i običajima. Stoga je velika njihova važnost za proučavanje gospodarske i drugih aktivnosti Dubrovčana u srpskim gradovima, njihova autonomnoga pravnog statusa, te za istraživanje srednjovjekovne srpske privrede općenito, povijesti gradova i društva.

Priređivačev Predgovor na srpskom i engleskom jeziku sadrži popis dosadašnjih izdanja građe iz Dubrovačkog arhiva, ali i kratak opis unutrašnjeg uređenja Dubrovačke Republike i razvitka njezinih institucija, uključujući promjene u vođenju knjiga odluka pojedinih vijeća, te objašnjenje pravnog položaja Dubrovčana u Srbiji u srednjem vijeku u duljem vremenskom rasponu. Ukratko se iznose načela kojima se priređivač rukovodio, odnosno ističu se problemi - najčešće jezične prirode - s kojima se susreo u svome radu. Knjiga sadrži također kazalo osobnih imena i zemljopisnih pojmova.

Već ove objavljene odluke mogu biti temelj raznovrsnih istraživanja i to ne samo medievista, već i povjesničara prava, filologa i etnologa. Priređivač izdanja izražava i nadu da će ova knjiga biti samo prvi svezak serije u kojoj bi trebali biti tiskani dubrovački izvori koji se odnose na srpsku povijest iz građe koja dosad nije objavljena.

Magdalena Najbar-Agičić

NENAD MOAČANIN
TURSKA HRVATSKA (HRVATI POD
VLAŠĆU OSMANSKOG CARSTVA
DO 1791. GODINE -
PREISPITIVANJA)
MATICA HRVATSKA, ZAGREB 1999.

Knjiga Nenada Moačanina: "Turska Hrvatska" izašla je iz tiska 1999. g. u izdanju Matice hrvatske. Riječ je o drugoj po redu knjizi izdanoj u sklopu novopokrenute Povijesne biblioteke, koju je uredio Ivica Prlender. Popularizacija znanstvenih rezultata glavni je cilj Povijesne biblioteke. Dodatak (izvori i literatura) zaslužuje posebnu pažnju. Njime je svakako povećana uporabna vrijednost knjige, ali je tim više važniji kao prilog znanstvenom promatranju tog povijesnog razdoblja.

U kratkom predgovoru autor se osvrnuo na simboličan naslov ovog djela. On pod pojmom "Turska Hrvatska" ne podrazumijeva samo npr. teritorij između Une i Vrbasa, već drži da ovaj naslov tek dotiče zamršeno klupko različitih "asocijacija". Određeno pojašnjenje dano je u podnaslovu.

Težište autorovog prikaza je u oblasti analize oblika vlasti Osmanskog Carstva na teritoriju današnje Republike Hrvatske. Da bi se došlo do cjelovitije spoznaje hrvatske povijesti bilo je nužno posvetiti dostatnu pažnju i slici struktura, procesa i zbivanja u Bosni i Hercegovini. Kao svoj osnovni cilj autor ističe popunjavanje postojećih praznina u granicama mogućnosti, odnosno on nastoji ponuditi nove načine tumačenja do sada već

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LII
ZAGREB 1999.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LII, str.1-250, Zagreb 1999.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clio

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky